

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри історії України

 Олександр ЗАВАЛЬНЮК
26 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

для підготовки фахівців *третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти*

за освітньо-науковою програмою *Історія та археологія*

спеціальності *032 Історія та археологія*

галузі знань *03 Гуманітарні науки*

мова навчання *українська*

форма навчання *денна/заочна*

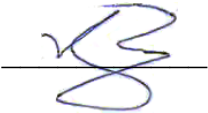
2025-2026 навчальний рік

Розробники програми:

Олександр КОМАРНІЦЬКИЙ, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України

Затверджено на засіданні кафедри історії України

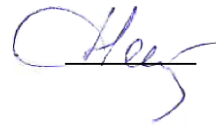
Протокол № 16 від 26 серпня 2025 року

Завідувач кафедри Олександр ЗАВАЛЬНЮК

26 серпня 2025 року

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми

Анатолій ФІЛІНЮК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Науково-педагогічна практика здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти історичного факультету є необхідною складовою практичної підготовки докторів філософії до викладацької діяльності в закладах вищої освіти.

Програма практики для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-науковою програмою Історія та археологія розроблена на основі ОП, наскрізної програми практики. Згідно навчального плану практика проводиться у 6 семестрі тривалістю 4 тижні, на неї виділено 6 кредитів ЄКТС, що становить 180 годин.

Програма розроблена відповідно до до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261, «Положення про проведення практики аспірантів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за №93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти №351 (0351281-94) від 20.12.1994 р.), «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція)», затвердженого Вченою радою К-ПНУ імені Івана Огієнка (протокол №6 від 27 червня 2024 року), «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31 серпня 2021 р. за №111-ОД, «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» (протокол №4 від 25 квітня 2024 року).

Програма визначає мету, завдання, компетентності, терміни проходження і бази практики, регламентує процес її проходження, зміст практики, перелік документів та їх взірці, які ведуть здобувачі вищої освіти під час практики, обов'язки практикантів і керівників практики, правила техніки безпеки, вимоги до звітної документації про практику, критерії оцінювання результатів практики та порядок підбиття підсумків практики.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ. ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Основна мета науково-педагогічної практики – формування компетентностей, необхідних для виконання комплексу функціональних обов'язків науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти у процесі підготовки фахівців спеціальності 032 Історія та археологія, сприяти закріпленню та поглибленню теоретичних знань, отриманих здобувачами

вищої освіти в процесі вивчення блоку теоретичних дисциплін, набуття та відпрацювання фахових компетентностей, необхідних для подальшої професійної самореалізації; ознайомлення здобувачів вищої освіти безпосередньо під час освітнього процесу з основними формами, принципами і методами викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн; виховання у них творчого, дослідницького підходу до науково-педагогічної й виховної діяльності; формування потреб у самоосвіті, самовихованні та підвищенні своєї кваліфікації.

Завдання практики:

- поглиблення і закріплення теоретичних аспектів психолого-педагогічних і фахових знань, творче застосування їх у практичній діяльності викладача закладу вищої освіти;
- застосування та поглиблення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання в аспірантурі із освітніх компонентів загальної і професійної підготовки;
- формування професійно-педагогічних умінь викладача, навичок читати лекції та проводити семінарські, практичні заняття з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- розвиток уміння розробляти навчальні завдання та планувати організацію індивідуальної й самостійної роботи аспірантів;
- оволодіння методами і формами педагогічної діагностики, прогнозування та планування освітнього процесу;
- вироблення навичок виховної роботи;
- практичне ознайомлення зі структурою та науково-дослідницькою роботою кафедри.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,

*які мають бути сформовані у здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти під час проходження
практики*

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії та археології, зокрема дослідницько-інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань з історії та археології та професійної практики з обраної спеціальності.
Загальні компетентності	ЗК 01. Здатність планувати, правильно організовувати свою діяльність та використовувати час. ЗК 03. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній і науковій діяльності.

	ЗК 05. Готовність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність, діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 07. Здатність використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та наукових дослідженнях. ЗК 08. Здатність дотримуватись академічної та професійної доброчесності, виявляти послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. ЗК 09. Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності. ЗК 10. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 02. Здатність вибирати та ефективно використовувати сучасні освітні й інформаційні технології, методи, прийоми і засоби наукової та навчальної діяльності для забезпечення високого рівня особистісного професійного, методичного та комунікативного розвитку. СК 03. Здатність з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки в історичних подіях минулого, аналізувати та узагальнювати історичний матеріал в певній системі, порівнювати історичні факти на основі здобутих знань і формувати на цьому ґрунті особисте бачення історичного минулого. СК 04. Здатність знати на професійному рівні події та явища вітчизняної і всесвітньої історії, осмислювати причини, сутність й наслідки цивілізаційного поступу, глобальних і регіональних історичних процесів та явищ і їх роль у подальшому розвитку людської цивілізації. СК 06. Здатність брати участь в організації науково-педагогічної роботи кафедри, знати та розуміти принципи організації її діяльності (виконувати функціональні обов'язки науково-педагогічного працівника, розподіляти та планувати різні види роботи, забезпечувати особисту участь у системі науково-дослідної та навчально-методичної роботи кафедри, факультету та університету). СК 07. Здатність здійснювати процедуру інформаційної цінності джерел за допомогою

	порівняльного аналізу з іншими джерелами. СК 08. Здатність завершити оволодіння сучасними підходами, принципами, методами і навичками дослідника, зокрема використовувати існуючі та створювати власні теоретичні моделі історичних досліджень. СК 10. Здатність із сучасних дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання, новітні методи наукових досліджень і сучасних освітніх технологій, методи і засоби навчання з метою осмислення та переосмислення історичного минулого, комплексного бачення і стратегію дослідження й забезпечення високого рівня особистісного та професійного розвитку студентів. СК 11. Спроможність формувати сучасні підходи та продукувати змістовні думки, зрілі та обґрунтовані теоретичні положення і висновки й нові знання з історії та археології.
--	---

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Володіти концептуальними та методологічними знаннями вітчизняної та світової історії.

ПРН 06. Вміти застосовувати набуті знання про теоретичні підходи, принципи, методи і прийоми пізнання в науково-дослідній діяльності в процесі підготовки дисертації та подальшій науковій і педагогічній роботі.

ПРН 07. З'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки події і явищ вітчизняної та світової історії та відтворювати основний зміст окремих питань (проблем) історичного минулого.

ПРН 10. Вміти здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення, підготовку та прочитання лекцій, проводити семінарські / практичні заняття, організовувати самостійну й індивідуальну роботу студентів, в межах дисциплін, які вони вивчають.

ПРН 11. Виявляти здатність дотримуватись академічної доброчесності в процесі навчання і науково-дослідної роботи через дотримання принципів чесності, чесної праці та навчання і несприйняття плагіату, списування, несанкціонованого використання чужих напрацювань.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТА-ПРАКТИКАНТА

Аспірант-практикант має право:

- одержувати консультації викладача-керівника практики від університету з усіх питань щодо проходження науково-педагогічної практики;

- користуватися бібліотекою бази практики;

- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації практики, брати участь у засіданнях кафедри, вченої ради факультету, конференціях та нарадах.

Аспірант-практикант зобов'язаний:

- до початку практики одержати від керівника практики направлення, програму, методичні матеріали та консультацію щодо оформлення всіх документів;

- своєчасно прибути на базу практики (в заклад вищої освіти);

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівки її керівника;

- у період практики дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, правил охорони праці, техніки безпеки;

- нести відповідальність за виконану роботу, старанно готуватися до кожної лекції, семінарського та практичного заняття, позааудиторного заходу;

- працювати в ЗВО не менше 6 годин, виконувати індивідуальний план роботи, своєчасно подавати на перевірку документацію (регулярно вести щоденник, розробляти конспекти лекцій, семінарських занять для перевірки і затвердження викладачу-керівнику практики від університету за 2–3 дні до проведення відповідного виду роботи, здати звітну документацію не пізніше трьох днів по завершенні практики).

У випадку невиконання вказаних обов'язків здобувач вищої освіти (практикант) усувається від проходження практики.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ:

Керівник практики має право:

- брати участь у конференціях та нарадах з питань організації і проведення практики;

- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації практики;

- відвідувати базу практики ЗВО з метою здійснення контролю за проходженням та виконанням аспірантами-практикантами визначеного програмою практики комплексу завдань;

- у складі комісії брати участь у підбитті підсумків практики та вносити пропозиції щодо оцінювання результатів роботи аспірантів-практикантів.

Керівник науково-педагогічної практики зобов'язаний:

- контролювати готовність баз практики до проходження практики здобувачами вищої освіти;
- забезпечити проведення організаційних заходів у ЗВО перед виходом аспірантів на практику: інструктаж про порядок проходження практики, надання аспірантам-практикантам необхідних документів (направлення, програми, методичних рекомендацій щодо оформлення звітної документації);
- створити, у контакт з керівником від бази практики, належний рівень її проходження згідно з програмою;
- допомагати аспірантам-практикантам при виконанні ними завдань практики;
- відвідувати бази практики, контролювати, спостерігати та аналізувати роботу аспірантам-практикантів;
- виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики;
- подати завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із пропозиціями щодо поліпшення організації і проведення практики.

ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Згідно навчального плану науково-педагогічна практика для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія історичного факультету за освітньо-науковою програмою Історія та археологія денної та заочної форм навчання проводиться у 6 семестрі тривалістю 4 тижні, на неї виділено 6 кредитів ЄКТС, що становить 180 годин.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Визначення баз для проходження науково-педагогічної практики здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-науковою програмою Історія та археологія здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31 серпня 2021 р. за №111-ОД. В останньому документі чітко визначаються основні вимоги до баз практики (п. 3).

Відповідно, базами для проходження здобувачами вищої освіти науково-педагогічної практики можуть бути заклади вищої освіти, наукові установи України, кафедри історії України, всесвітньої історії, археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Здобувачі можуть самостійно, за погодженням із відповідною кафедрою, обирати місце проходження виробничої практики і пропонувати її для укладання відповідного договору.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організація проведення науково-педагогічної практики здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики аспірантів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за № 93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20.12.1994 р.), «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31 серпня 2021 р. за №111-ОД, а також відповідно до програми науково-педагогічної практики, ухваленої Вченою радою історичного факультету.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на декана історичного факультету, завідувача кафедри, керівників практики.

Навчально-методичне керівництво, а також контроль за виконанням програми практики здійснюють керівники практики від кафедр історії України, всесвітньої історії, археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін.

До керівництва практикою здобувачів вищої освіти залучають науково-педагогічних працівників кафедр зі стажем роботи не менше ніж 10 років відповідного профілю або викладацького стажу роботи в закладах вищої освіти.

Декан факультету, завідувачі кафедр, факультетський керівник практик проводять зі здобувачами вищої освіти та керівниками інструктивну нараду щодо проходження практики, під час якої аспіранти отримують чітко визначені завдання з фаху, а також взірці звітної документації.

Відповідальність за проведення інструктажу з техніки безпеки несе керівник практики.

Декан, факультетський керівник практики, керівники практики від кафедр історії України, всесвітньої історії, археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін систематично контролюють хід практики аспірантів та забезпечують підготовку здобувачами вищої освіти звітної документації у визначений термін.

Захист звітів про проходження практики здійснюється відповідно чинного порядку у визначений термін.

Результати науково-педагогічної практики здобувачів вищої освіти заслуховуються на засіданнях кафедр історії України, всесвітньої історії, археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін та Вченій раді історичного факультету.

ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У разі переведення освітнього процесу в університеті на навчання з використанням технології дистанційного навчання практики проводяться з

використанням технологій дистанційного навчання на базах практики, у яких можлива організація з використанням такої форми навчання.

Рішення про форму проведення практик приймає кафедра історії України. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу під час проведення практик за технологіями дистанційного навчання може здійснюватися через платформи/сервіси Moodle, Google Meet, Zoom, електронну пошту, месенджери (Viber, Telegram та ін.), відеоконференції (Zoom, Google Meet, Skype та ін.), форуми, чати тощо.

Керівник практики в системі Moodle розміщує програму практики/методичні рекомендації з проходження практики за технологіями дистанційного навчання, час консультації та іншу інформацію, необхідно здобувачам вищої освіти.

Перед початком практики проводять настановну конференцію, під час якої здобувачів вищої освіти ознайомлюють зі змістом, завданнями та організацією практики, введенням документації, критеріями оцінювання практики, правилами заповнення щоденника з практики, керівники практики та здобувачі вищої освіти узгоджують обраний сервіс відеозв'язку тощо.

Керівник практики від університету зобов'язаний:

1. Організувати проведення настановної конференції за допомогою обраного сервісу відеозв'язку.
2. Забезпечити здобувачів вищої освіти необхідними інструктивно-методичними матеріалами для проходження практики, розмістивши їх на електронній платформі Moodle.
3. Систематично консультувати здобувачів освіти щодо виконання всіх завдань практики за допомогою обраного сервісу відеозв'язку.
4. Організувати проведення підсумкової конференції та захист звітів за допомогою обраного сервісу відеозв'язку.
5. Забезпечити фото- та/або відеофіксацію етапів проведення практики (настановних інструктивних нарад, поточного контролю, захисту матеріалів практики, підсумкових конференцій).

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

1. Бути присутнім на настановній та підсумковій конференції, які проводяться за допомогою обраного сервісу відеозв'язку.
2. Виходити на зв'язок із керівником практики під час консультацій, які проводяться за допомогою обраного сервісу відеозв'язку.
3. Виконувати всі завдання, передбачені програмою практики.
4. Надсилати виконані завдання з практики в електронну систему Moodle в установленій керівником час.
5. Своєчасно надати керівнику практики звітну документацію та захист звіт з практики.

Для проведення заліку з підбиттям підсумків практики використовують платформи сервіси Moodle, Google Meet, Zoom.

Процедуру проходження практики та підбиття її підсумків визначає наказ про проведення відповідної практики, які доводять до відома науково-

педагогічних працівників – керівників практики та здобувачів вищої освіти з використанням електронної пошти, месенджерів.

Деканат факультету на електронному диску корпоративної електронної пошти створює папки з назвою шифру академічної групи здобувачів вищої освіти, завантажує електронні версії відомостей обліку успішності та надає доступ до папок голові комісії із захисту практики. Електронні версії відомостей обліку успішності надходять на електронну пошту голови комісії.

Після перевірки матеріалів практики науково-педагогічного працівниками – керівниками практики та їх оцінювання комісією із захисту практики голова комісії виставляє в електронній версії відомості обліку успішності оцінку за практику. Підсумкові оцінки за практику оголошують здобувачам вищої освіти вдень проведення захисту її матеріалів онлайн. Голова комісії не пізніше наступного дня після проведення захисту практики насилає електронну версію відомості обліку успішності на адресу електронної пошти у деканат факультету.

Оцінку за практику вносять до відомості обліку успішності, залікової книжки індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти після завершення дистанційної форми навчання. Звітні матеріали практики в паперовому варіанті здобувачі вищої освіти подають на кафедру також після завершення дистанційного навчання.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст науково-педагогічної практики визначається «Положенням про проведення практики аспірантів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за № 93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти України № 351 (0351281-94) від 20.12.1994 р.), «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31 серпня 2021 р. за №111-ОД, та ОП, відповідною наскрізною програмою практики.

Основними напрямками науково-педагогічної практичної діяльності здобувачів вищої освіти є:

1. Ознайомлення із специфікою роботи, освітніми стандартами та ОПП ЗВО.

2. Навчально-методична робота:

▪ ознайомлення з плануванням та організацією навчальних занять на історичному факультеті;

▪ вивчення навчально-організаційного та методичного досвіду й системи навчальної роботи кафедри, викладача-методиста;

▪ спостереження та аналіз різних форм навчання у ЗВО;

▪ самооцінка проведеної навчальної роботи, участь у самоаналізі та оцінюванні її викладачем;

▪ оволодіння методикою організації та контролю роботи аспірантів в освітньому процесі;

- опанування системою засобів і методів організації та контролю самостійної роботи аспірантів;

- проведення навчальних занять і позааудиторних заходів.

3. Науково-дослідна робота:

- ознайомлення з планом науково-дослідної роботи кафедри;

- участь у роботі наукового семінару, кафедри;

- підготовка й проведення аспірантських наукових конференцій;

- розробка доповідей на засіданні наукових гуртків, проблемних груп;

- консультація аспірантів у підготовці доповідей, рефератів, тез тощо.

4. Виховна робота:

- ознайомлення з організацією та системою виховної роботи факультету, кафедри, академнаставника групи;

- проведення виховної роботи з академічною групою.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання в межах науково-педагогічної практики аспірантів спеціальності 032 Історія та археологія спрямовані на поглиблення теоретичних знань, формування та вдосконалення професійних педагогічних і науково-дослідницьких компетентностей, а також на інтеграцію результатів дисертаційного дослідження в освітній процес закладу вищої освіти.

У процесі виконання індивідуальних завдань аспіранти здійснюють аналітичну, методичну та дослідницьку діяльність, пов'язану з проблематикою історичних та археологічних студій, зокрема:

- аналіз нормативно-правового та навчально-методичного забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти за навчальними дисциплінами;

- вивчення сучасних підходів, методів і технологій викладання історії та археології у закладах вищої освіти, у тому числі з використанням цифрових освітніх ресурсів;

- розроблення та апробацію фрагментів навчальних занять (лекцій, семінарських, практичних занять), навчально-методичних матеріалів, завдань для самостійної роботи аспірантів;

- проведення елементів педагогічного та/або наукового дослідження (спостереження, анкетування, аналіз навчальних досягнень аспірантів) у межах тематики дисертаційного дослідження;

- опрацювання та аналіз історичних джерел і археологічних матеріалів з метою їх дидактичної інтерпретації та використання в освітньому процесі;

- підготовку аналітичних і рефлексивних матеріалів щодо результатів власної педагогічної діяльності та особливостей організації освітнього процесу у ЗВО.

Перелік індивідуальних навчально-дослідних завдань та форми звітності

1. Аналіз навчально-методичного забезпечення дисципліни

Зміст завдання:

Проаналізувати робочу програму, силабус та навчально-методичні матеріали однієї з історичних або археологічних дисциплін, що викладається у ЗВО, з позицій відповідності освітній програмі та сучасним вимогам вищої освіти.

Форма звітності:

Аналітична довідка (3–5 сторінок).

2. Аналіз сучасних методів викладання історії та археології

Зміст завдання:

Дослідити та охарактеризувати сучасні педагогічні підходи і методи викладання історії та археології (проблемне навчання, робота з джерелами, case study, цифрові інструменти тощо) та визначити можливості їх застосування в освітньому процесі.

Форма звітності:

Оглядова аналітична записка або доповідь (до 5 сторінок).

3. Розроблення фрагмента навчального заняття

Зміст завдання:

Розробити та обґрунтувати план-конспект лекції або семінарського заняття з історії чи археології з використанням активних методів навчання та джерельної бази.

Форма звітності:

План-конспект заняття з методичним обґрунтуванням.

4. Розроблення завдань для самостійної роботи аспірантів

Зміст завдання:

Підготувати комплекс завдань для самостійної роботи аспірантів (аналіз історичних джерел, робота з археологічними матеріалами, підготовка есе, картографічні завдання тощо).

Форма звітності:

Методичні рекомендації та комплект завдань.

5. Проведення педагогічного спостереження

Зміст завдання:

Здійснити педагогічне спостереження за навчальними заняттями викладача з історії або археології, проаналізувати використані методи навчання та взаємодію зі аспірантами.

Форма звітності:

Звіт педагогічного спостереження (2–3 сторінки).

6. Елемент емпіричного педагогічного дослідження

Зміст завдання:

Розробити та провести анкетування або опитування аспірантів щодо особливостей сприйняття навчального матеріалу з історичних дисциплін.

Форма звітності:

Анкета, результати опитування, аналітичні висновки.

7. Дидактична інтерпретація історичних джерел / археологічних матеріалів

Зміст завдання:

Добрати та проаналізувати історичні джерела або археологічні матеріали з метою їх використання у викладанні дисципліни.

Форма звітності:

Навчально-методичний матеріал з коментарями для викладача і аспірантів.

8. Інтеграція тематики дисертації в освітній процес

Зміст завдання:

Підготувати навчальний матеріал або фрагмент заняття, що відображає результати власного дисертаційного дослідження.

Форма звітності:

Методична розробка або презентація з пояснювальною запискою.

9. Рефлексивний аналіз педагогічної діяльності

Зміст завдання:

Проаналізувати власний педагогічний досвід під час практики, визначити набуті компетентності та проблемні аспекти.

Форма звітності:

Рефлексивний звіт (2–3 сторінки).

Аспірант має виконати не менше 5 індивідуальних навчально-дослідних завдань за вибором, погоджених з керівником практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Форма звітності здобувача вищої освіти про проходження практики – письмовий звіт.

Звіт оформляється за вимогами програми практики.

Письмовий звіт разом з іншими документами, що передбачені програмою практики, подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт підписує здобувач вищої освіти, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики, члени комісії із захисту звітів про проходження практики.

Для узагальнення матеріалів практики аспірантам надається три дні.

Після завершення педагогічної практики аспіранти подають керівнику практики такі матеріали звітної документації:

1. Письмовий звіт аспіранта про роботу.
2. Щоденник науково-педагогічної практики з характеристиками керівника практики та куратора групи, підписаний завідувачем кафедри, завіреними печатками бази практики.
3. Конспекти двох проведених лекцій.
4. Протоколи обговорення проведення лекцій.
5. Конспекти двох семінарських (практичних) занять.
6. Протоколи обговорення семінарських (практичних) занять.
7. Матеріали індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Звіт про проходження практики захищається аспірантом (з диференційованою оцінкою) перед комісією, призначеною завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики.

Захист практики проводиться упродовж перших десяти днів навчання, яке починається після закінчення практики. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки аспіранта з підписами членів комісії, до журналу обліку успішності.

Здобувачу вищої освіти, який не виконав програми практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно за умов, визначених університетом та погоджених із базою практики. Аспіранта, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховують з університету. Здобувача, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано» / «незадовільно» за результатами захисту звіту про практику, відраховують з університету за невиконання навчального плану.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр історії України, всесвітньої історії, археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки науково-педагогічної практики підводяться під час науково-практичної конференції на історичному факультеті. Її завдання: підведення підсумків навчально-наукової роботи аспірантів-практикантів; виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі; оцінка рівня теоретичної та практичної підготовленості аспірантів до навчально-наукової роботи у ЗВО; оцінка якості роботи з організації практики її керівниками; визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Завершальна науково-практична конференція на історичному факультеті організовується деканатом та кафедрами історії України, всесвітньої історії, археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін.

Основний зміст підсумкових практичних конференцій аспірантів-практикантів складають доповіді з узагальнення їх досвіду з окремих питань організації освітнього процесу на базах проходження практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Науково-педагогічна практика завершується диференційованим заліком та оцінюється за 100-бальною системою, за шкалою ECTS та національною шкалою (табл. 1, 2, 3).

Таблиця №1

Орієнтовний розподіл балів за різні види роботи практиканта

<i>Повнота виконання завдань практики (звіт)</i>	<i>Індивідуальне навчально-дослідне завдання</i>	<i>Ведення звітної документації (щоденник)</i>	<i>Захист практики</i>	<i>Рейтингова оцінка</i>
40 балів	20 балів	20 балів	20 балів	100 балів

Таблиця №2

Критерії підсумкового оцінювання науково-педагогічної практики

Вимоги оцінювання	Оцінка
Програма практики виконана у повному обсязі. Зміст і оформлення звіту відповідають вимогам. Характеристика аспіранта від керівника позитивна.	90-100 балів «відмінно»
Відповіді на запитання під час захисту практики повні та кваліфіковані. Наявні зауваження щодо змісту та оформлення звітної документації. Характеристика аспіранта від керівника позитивна.	75-89 балів «добре»
Звіт не відповідає вимогам до оформлення. Наявні помилки при відповіді на запитання членів комісії.	60-74 балів «задовільно»

Характеристика аспіранта від керівника позитивна, але з окремими зауваженнями	
Завдання практики не виконані у повному обсязі. Оформлення звіту не відповідає вимогам. Відповіді на запитання членів комісії зі значними помилками та неточностями.	менше 60 балів «незадовільно»

Таблиця №3

Підсумкове оцінювання педагогічної практики

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за національною шкалою
		залікова
90-100 і більше	A (відмінно)/Excellent	Зараховано/ Passed
82-89	B (добре)	
75-81	C (добре)/Good	
67-74	D (задовільно)/Satisfactory	
60-66	E (достатньо)/Enough	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)/Fail	не зараховано /Fail
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)/Fail	

ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ

Інструктаж здобувачів вищої освіти з охорони праці та безпеки життєдіяльності здійснює факультетський керівник практики під час проведення настановної конференції. Інструктаж проводиться відповідно до «Інструкції № 111 з охорони праці та безпеки життєдіяльності для здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, які направляються для проходження практики» (Наказ ректора № 6-ОД від 13.01.2021 р.).

1. Загальні положення

1.1. Практика аспірантів університету проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

1.2. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць аспірантів -практикантів.

1.3. Відповідальність за організацію проведення і контроль практики покладається на керівників практик.

1.4. У тісному контакті з керівником практики від Університету бази практики забезпечують високу якість та безпеку її проходження згідно з програмою проходження практики.

1.5. Обов'язковою умовою допущення аспірантів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового і професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.

2. Вимоги безпеки перед початком проходження практики

2.1. При прибутті на базу практики аспірант-практикант повинен пройти вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на місці проходження практики і поставити підпис у відповідних журналах інструктажу.

2.2. Аспіранту-практиканту повинні бути забезпечені нормальні умови праці і умови проходження практики

2.3. Аспірант-практикант повинен дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку закладу освіти.

2.4. Аспірант-практикант до початку практики повинен:

2.4.1. Одержати від керівника практики консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;

2.4.2. Отримати номер телефону керівника практики для повідомлення щодо виникнення нестандартної ситуації;

2.4.3. Своєчасно прибути на базу проходження практики;

2.4.4. Вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, виробничої санітарії.

2.5. Перед початком роботи аспірант-практикант повинен організувати своє робоче місце (місце проходження практики).

3. Вимоги безпеки під час проходження практики

3.1. Під час практики не допускається:

3.3.1. Залишати місце практики без дозволу керівника практики від бази практики;

3.3.2. Відвертати від роботи працівників, які його оточують;

3.3.3. При виникненні недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, побутових приладів тощо) негайно повідомити керівника практики від бази практики та припинити роботу до усунення недоліків.

3.4. Аспірант-практикант під час проходження практики зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території закладу освіти.

4. Вимоги безпеки після закінчення проходження практики

4.1. Привести у порядок своє місце практики та передати його керівнику практики від бази практики.

5. Вимоги безпеки в аварійній ситуації

5.1. негайно припинити роботу, довести до відома керівника практики у випадку:

5.1.1 Погіршення у аспіранта-практиканта стану здоров'я;

5.1.2. Отримання аспірантом-практикантом травми;

5.1.3. Виникнення пожежі;

5.1.4. Виникнення недоліків в роботі приладів та обладнання, що використовуються аспірантом-практикантом для виконання завдання практики;

5.1.5. Вимкнення електроенергії;

5.1.6. Запаху газу, тощо.

5.2. Для усунення аварійної ситуації аспірант-практикант повинен виконувати вказівки керівника практики, якщо це не приведе до погіршення стану його здоров'я.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

I. Джерела

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Національна доктрина розвитку освіти. *Освіта України*. 2002. 23 квітня. № 33. С. 4–6.
3. Україна XXI століття: Стратегія освіти. *Освіта*. 1992. 18 серпня. С. 2–3.
4. Положення про навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами). URL: <https://drive.google.com/file/d/1ObzAwUu4SXcN0i6C2B0ddgoPjnQGsjg6/view>
5. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) введена в дію наказом ректора університету від 26 липня 2023 р. № 104-Д. URL: <https://kpmu.edu.ua/publicna-informatsiia/>
6. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). Кам'янець-Подільський, 2021. URL:

https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSlSDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC0w/view?resourcekey=0-tYSPd5dBX2-ZMCs1ShozJA

II. Література

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: колективна монографія / [за заг. ред. Н. Сорокіної, А. Артюхова, І. Дегтярьової]. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблеми організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. Київ: ТОВ «Атлант ЮЕМСІ», 2005. С. 461–476.
3. Горохівський П. І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі : курс лекцій: навч. посіб. для магістр. денної та заочної форми навчання. Умань : ПП Жовтий О., 2012. 256 с.
4. Дуткевич Т.В., Максимчук Н.П. Психологія вищої школи: Навч. посіб. Кам'янець-Под., 2012. 228 с.
URI: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3491>
5. Дуткевич Т.В. Психологія конфліктності аспірантів педагогічних спеціальностей. Монографія. Київ: КНТ, 2021. 240 с.
URI: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5162>
6. Євтух М. Б., Лузік Е. В., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 248 с.
7. Казак І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
8. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Колоїз Ж. В. Академічне письмо та риторика : практикум. Кривий Ріг : КДПУ, 2018. 196 с.
10. Комарніцький О. Б. Студенти-педагоги у модернізації вищої освіти радянської України у 1920-1930-х рр.: монографія/наук. ред. проф. О. М. Завальнюк. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2017. 984 с.
11. Комарніцький О.Б. та ін. Вишкіл вищої та фахової передвищої інклюзивної освіти : підручник / за ред.: Тріпака М. М. (гол. ред.), Дерлиці А. Ю., Козак Р. В., Лаврука О. В. Кам'янець-Подільський, 2024. С. 7-27
<https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/VYSHKIL-VYSHNOYI-TA-FAHOVOYI-PEREDVYSHNOYI-INKLYUZIVNOYI-OSVITY.pdf>
12. Комарніцький О. Б., Комарніцька Л. М. Бригадно-лабораторний метод навчання і аспірантство педагогічних закладів вищої освіти УСРР (середина 20-х – початок 30-х рр. XX ст.). *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота): наук. журн. / [редкол. : В.В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: Вид-во*

комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2021. Вип. 2 (5). С. 7-17
URL: <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/njKhNA/article/view/126>

13. Копилов С., Завальнюк О., Філінюк А., Комарніцький О. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Перші 100 років поступу Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 208 с.

14. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). Київ: Грамота, 2003. 216 с.

15. Кучинська І.О. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський. Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2020. 292 с.

16. Маринченко Г. М. Методика викладання історії у закладі вищої освіти: навч. метод. посіб. Київ Олді+: 2021, 292 с.

17. Методика інноваційного викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти: навч.-метод. посіб. / Автор-укладач А. П. Гриценко. Глухів, 2022. 276 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Andriy-Hrytsenko/publication/363293898_Metodika_innovacijnogo_vikladanna_istoricnih_disciplin_u_zakladah_visoi_osviti/links/6316ed90acd814437f090cd9/Metodika-innovacijnogo-vikladanna-istoricnih-disciplin-u-zakladah-visoi-osviti.pdf

18. Морзе Н. В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні. *Нові технології навчання*: наук.-метод. збірник. Київ: Наук.-метод. центр, 2001. Вип. 30. С. 32–43.

19. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.

20. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. Київ: Знання, 2006. 253 с.

21. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред З. Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп.]. Київ: Знання, 2007. 495 с.

22. Степанков В. С., Опря І. А. Методика викладання історичних дисциплін в закладах вищої освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2024. 90 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8155/Stepankov-V-Opria-I-Metodyka-vykkladannia-istorychnykh-dystsyplin-v-ZVO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

23. Скотна Н. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. Львів: Українські технології, 2005. 384 с.

24. Стинська В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Івано-Франківськ, 2022. 180 с.

25. Уведення в науково-педагогічну діяльність: навч. посіб. / [В. В. Іваненко, Г. Г. Кривчик, І. С. Накашидзе]. Дніпро : ЛІРА, 2018. 120 с.

26. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії: навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2017. 324 с.